

MECHOROSTY ZAZNAMENANÉ BĚHEM JARNÍHO BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉHO SETKÁNÍ NA MOHELENSKÉM MLÝNĚ V DUBNU 2016

Bryophytes recorded during the course of the Bryological and Lichenological Meeting near Mohelno (southwestern Moravia) in April 2016

Svatava Kubešová^{1,2}, Jan Kučera³, Julie Jandová⁴, Alžběta Manukjanová³, Ivan Novotný¹, Markéta Táborská^{2,5} & Jana Tkáčiková⁶

¹Moravské zemské muzeum, Botanické oddělení, Hviezdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno, e-mail: skubesova@mzm.cz; ²Masarykova Univerzita v Brně, Přírodovědecká fakulta, Ústav botaniky a zoologie, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno; ³Jihočeská Univerzita, Přírodovědecká fakulta, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice; ⁴Budovatelská 917, CZ-374 01 Trhové Sviny; ⁵Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, Odbor ekologie lesa, Lidická 25/27, CZ-602 00 Brno; ⁶Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek

Abstract:

The 2016 Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the Czech Botanical Society took place near the town of Mohelno in Southwest Moravia. The excursions were conducted into the valleys of the rivers Oslava and Jihlava. A total of 175 bryophyte species (26 liverworts and 149 mosses) were recorded and/or collected during the excursions. The most important records include the endangered taxa *Oxymitra incrassata* and *Philonotis capillaris*, the vulnerable taxa *Orthotrichum rupestre* and *Pogonatum nanum*, and the only recently discovered, data-deficient taxon *Grimmia dissimulata*.

Key words:

bryoflora, Czech Republic, liverworts, mosses.

ÚVOD

Při jarním setkání Bryologicko-lichenologické sekce České botanické společnosti, které se konalo na Mohelenském mlýně 21.–24. 4. 2016, jsme navštívili oblast jihozápadní Moravy, údolí řek Oslavy a Jihlavy. Pro část účastníků to byl návrat po letech. V oblasti již proběhly v roce 1998 podzimní i l. Bryologicko-lichenologické dny v Březníku, ležícím nedaleko Náměstě nad Oslavou (blíže Hradílek 2005). Znovu jsme tak navštívili vybrané atraktivní lokality: Levnov (Ketkovský, Ketkovický hrad), Mohelenskou hadcovou step a Velkou skálu. Členové sekce se však na

Třebíčsku setkali ještě dříve – roku 1990 v Třebíči, kde se konalo třetí setkání mechařů a lišejníků k výročí narození J. Suzy (100 let) a A. Oborňo (150 let).

Komplexní výzkumy bryoflóry z tohoto území v minulosti publikovali Roemer (1866), Pospíšil (1979) a Hradílek & Novotný (1998). Mimo to lákalo toto atraktivní území s množstvím různorodých stanovišť, která se vyskytují v říčních údolích, v minulosti k návštěvám řadu badatelů např. Podpěra (1908), Suza (1931), Šmarda (1946).

SEZNAM NAVŠTÍVENÝCH LOKALIT [List of visited localities]

Úhlové souřadnice jsou uváděny v systému WGS-84, pravoúhlé v systému S-1942.

1. Mohelno: NPR Mohelenská hadcová step, 1,5 km JZ až 1,2 km J kostela v obci, step a les na svahu, 49°06'25–33"N, 16°10'55"–16°11'15"E, kv. 6863c, 275–380 m n. m., 21. a 24. 4. 2016.
2. Mohelno: údolí řeky Jihlavy mezi Mohelenským mlýnem a hrází vodní nádrže Mohelno, přibližně v trojúhelníku vymezeném body 49°06'00"N, 16°10'42"E, 49°06'27"N, 16°11'07"E a 49°06'10"N, 16°11'24"E, kv. 6863a, cca 275 m n. m., 21. a 24. 4. 2016.
3. Jamolice: okraj lesa 2,4 km VSV až 3,6 km V–VSV od zámku v Dukovanech, PR Templštejn, zřícenina hradu a podél žluté značené turistické stezky, přibližně v trojúhelníku vymezeném body 49°05'08"N, 16°13'48"E, 49°04'53"N, 16°14'23"E a 49°05'33"N, 16°15'03"E kv. 6963a, 240–380 m n. m., 22. 4. 2016.
4. Biskoupky: PP Pustý mlýn 2,3 km S–SZS od kostela v obci, 49°05'33–36"N, 16°14'47"–16°15'00"E, kv. 6963a, 240–275 m n. m., 22. 4. 2016.
5. Lhánice: PR Velká skála, 2,4 km VJV až 2,6 km JV od zvonice v obci, 49°05'47"–49°06'01"N, 16°14'50–55"E, kv. 6863c, 6963a, 300–340 m n. m., 22. 4. 2016.
6. Senorady: údolí okolo kóty Podnebí, Senoradský mlýn a údolí Oslavy od Senoradského mlýna po most u Ketkovického mlýna, přibližně mezi body 49°07'56"N, 16°14'15"E, 49°07'56"N, 16°14'02"E, 49°08'07"N, 16°13'59"E a 49°08'15"N, 16°14'28"E, kv. 6863c, 270–290 m n. m., 23. 4. 2016.
7. Kuroslapy: Kraví hora, od ústí Chvojnice do Oslavy po červeně značené turistické stezce po zříceninu hradu Kraví hora, 49°08'11"N, 16°14'00"E až 49°08'21"N, 16°13'47"E, kv. 6863c, 270–379 m n. m., 23. 4. 2016.
8. Ketkovice: zřícenina hradu Levnov (Ketkovský hrad), hřeben od zříceniny k JZ a svahy pod zříceninou v údolí Oslavy orientované na J–JV, přibližně mezi body 49°08'16"N, 16°14'17"E, 49°08'15"N, 16°14'09"E a 49°08'22"N, 16°14'35"E, kv. 6863c, 270–350 m n. m., 23. 4. 2016.

9. Ketkovice: Kopaniny, bývalý lom na vápenec 1,7 km JZ od kostela v obci, 49°08'52"N, 16°14'54"E, kv. 6863c, 360–370 m n. m., 23. 4. 2016.

PŘEHLED NALEZENÝCH MECHOROSTŮ [List of recorded species]

Nomenklatura je sjednocena podle poslední verze seznamu a červeného seznamu mechorostů ČR (Kučera et al. 2012), stupeň ohrožení uvádíme podle téže práce. Čísla označují lokality, viz výše uvedený seznam. Zkratky: not. – pouze zapsaný údaj, není doložený herbářovou položkou; doklady uložené v herbářích BRNM (S. Kubešová, I. Novotný), CBFS (J. Jandová, J. Kučera, A. Manukjanová), FMM (J. Tkáčiková) a soukromém herbáři M. Táborské – MT; * – nově nalezený taxon v porovnání s pracemi Hradílek & Novotný (1998), Hradílek (2005), ! – taxon potvrzený po více než 50 letech.

Játrovky [liverworts]:

Barbilophozia barbata: **1** not.; **4** not.; **6** MT, FMM; **8** not.

Blepharostoma trichophyllum: **6** BRNM

Cephaloziella divaricata: **1** FMM; **3** CBFS; **5** not.; **8** CBFS

Chiloscyphus coadunatus: **2** not.; **3** not.; **6** not.

Chiloscyphus minor: **9** BRNM, MT

Frullania dilatata: **1** BRNM; **2** not.; **3** not.; **4** FMM; **5** not.; **7** not.; **8** not.

***Frullania tamarisci* (LR-nt): 2** CBFS, FMM

Lejeunea cavifolia: **3** FMM

***Lophoziopsis excisa* (LC-att): 3** CBFS

***Mannia fragrans* (LR-nt): 1** BRNM, CBFS; **4** BRNM, CBFS; **8** CBFS, FMM

Marchantia polymorpha s. l.: **3** not.

Marchantia polymorpha subsp. *polymorpha*: **2** not.

Marchantia polymorpha subsp. *ruderalis*: **3** not.; **4** not.

Metzgeria conjugata: **6** BRNM, MT

Metzgeria furcata: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM, FMM; **4** not.; **5** not.; **6** FMM; **7** not.; **8** not.

***Oxymitra incrassata* (EN): 4** BRNM, CBFS, FMM

Pellia sp. ster.: **3** not.

Plagiochila asplenioides*: **6 not.

Plagiochila porelloides: **3** BRNM, FMM; **6** not.; **7** not.; **8** not.

Porella platyphylla: **2** not.; **3** not.; **4** not.; **8** FMM

Ptilidium ciliare: **3** not.; **6** BRNM; **8** BRNM, FMM

Ptilidium pulcherrimum: **1** not.; **6** not.; **7** FMM; **8** not.

Radula complanata: **1** not.; **2** BRNM; **3** FMM; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.

***Reboulia hemisphaerica* (LR-nt): 4** CBFS

***Riccia ciliata* (LR-nt): 4** BRNM, FMM

Riccia glauca: **1** not.; **4** FMM; **8** BRNM, CBFS

Riccia sorocarpa: **1** BRNM; **8** BRNM

! *Schistochilopsis incisa*: **3** FMM

Mechy [mosses]:

Abietinella abietina: **1** BRNM, FMM; **2** BRNM; **3** not.; **9** BRNM

Alleniella complanata: **3** not.; **8** FMM

Amblystegium serpens: **1** not.; **2** BRNM; **3** not.; **4** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.; **9** BRNM

Amphidium mougeotii: **3** not.; **4** not.

Anomodon attenuatus: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM; **4** not.; **6** FMM; **8** FMM

Anomodon viticulosus: **3** BRNM; **4** not.; **7** not.; **8** FMM

***Antitrichia curtispindula* (LC-att)**: **5** BRNM; **8** BRNM, CBFS, FMM

Atrichum undulatum: **2** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.

Aulaacomnium androgynum: **3** BRNM; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.

Barbula unguiculata: **1** not.; **2** BRNM; **9** BRNM

***Bartramia ithyphylla* (LC-att)**: **4** BRNM, CBFS, FMM

Bartramia pomiformis: **2** not.; **3** CBFS, FMM; **4** not.; **6** FMM; **7** not.; **8** FMM

Brachytheciastrum velutinum: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.; **9** not.

Brachythecium albicans: **1** BRNM; **3** BRNM; **6** not.; **9** not.

Brachythecium rivulare: **2** BRNM

Brachythecium rutabulum: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM; **6** not.; **7** not.; **8** not.; **9** not.

Brachythecium salebrosum: **2** not.; **3** CBFS

Bryoerythrophyllum ferruginascens*: **3 CBFS

Bryoerythrophyllum recurvirostrum: **2** not.; **3** CBFS; **8** not.; **9** BRNM

***Bryum alpinum* (LR-nt)**: **4** CBFS; **8** not.

Bryum argenteum: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** FMM; **8** CBFS; **9** not.

Bryum caespiticium: **1** CBFS

Bryum capillare: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.

Bryum moravicum: **2** not.; **3** BRNM; **4** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.; **9** not.

Bryum sp.: **2** BRNM

***Buxbaumia aphylla* (LR-nt)**: **5** BRNM; **8** not.

Calliergonella cuspidata: **2** BRNM

Campyliadelphus chrysophyllus: **9** BRNM

****Campylophyllopsis calcarea*** (Crundw. & Nyholm) Ochyra (**LC-att**): **9** BRNM, MT

Campylopus introflexus*: **1 BRNM

Ceratodon purpureus: **1** BRNM, FMM; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.

Cirriphyllum crassinervium: **4** BRNM, FMM; **6** BRNM

Cirriphyllum piliferum: **6** not.

Climacium dendroides: **2** not.

- Cratoneuron filicinum*: **2** BRNM; **3** BRNM, CBFS
Cynodontium bruntonii (LC-att): **4** CBFS; **6** not.
Cynodontium polycarpon: **3** not.; **4** not.; **8** not.
 Cynodontium strumiferum*: **6 FMM
Dicranella heteromalla: **2** not.; **5** not.; **6** FMM
Dicranum montanum: **1** not.; **7** FMM
Dicranum polysetum: **1** BRNM, FMM; **4** not.; **5** not.
Dicranum scoparium: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** BRNM; **5** not.; **6** not.; **7** not.;
8 FMM
Didymodon fallax: **2** not.; **3** CBFS; **9** BRNM
Didymodon insulanus: **3** not.; **6** not.
!Didymodon luridus (LR-nt): **3** CBFS;
Didymodon rigidulus: **2** not.; **3** not.; **9** BRNM
Encalypta streptocarpa: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **8** CBFS; **9** BRNM
Encalypta vulgaris: **1** FMM; **8** FMM; **9** MT
Eurhynchium angustirete: **6** FMM
 ***Eurhynchium striatum (LC-att)**: **6** BRNM
Fissidens bryoides: **6** not.
Fissidens dubius: **1** not.; **3** BRNM, FMM; **6** FMM; **7** FMM; **9** not.
Fissidens taxifolius: **6** not.
Fontinalis antipyretica: **2** not.
Funaria hygrometrica: **1** not.; **2** BRNM; **3** not.
 ***Grimmia dissimulata (DD)**: **1** CBFS
Grimmia hartmanii: **6** BRNM, MT
Grimmia laevigata: **1** not.; **2** not.; **4** not.; **8** not.
 Grimmia longirostris*: **4 CBFS; **8** not.
Grimmia montana (LC-att): **6** BRNM, CBFS; **8** CBFS
Grimmia muehlenbeckii: **3** CBFS; **4** CBFS; **5** not.; **6** not.
Grimmia ovalis: **1** CBFS; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **8** not.
Grimmia pulvinata: **1** BRNM; **2** CBFS; **3** not.; **4** not.; **6** not.; **8** not.; **9** not.
Hedwigia ciliata var. *leucophaea*: **1** BRNM
Hedwigia ciliata: **1** FMM; **2** not.; **4** BRNM; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.
Herzogiella seligeri: **2** not.
Heterocladium dimorphum (LR-nt): **2** CBFS; **3** BRNM, CBFS; **5** not.
Homalothecium lutescens: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM; **6** not.; **8** BRNM, CBFS;
9 not.
Homalothecium sericeum: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM; **4** not.; **6** not.; **7** not.;
8 FMM
Homomallium incurvatum: **2** not.; **3** BRNM; **7** not.; **9** BRNM
Hygroamblystegium fluviatile: **2** not.
Hygroamblystegium varium: **2** BRNM
Hylocomium splendens: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM; **4** not.; **5** not.; **6** not.;
8 FMM
 Hypnum andoi*: **2 not.; **6** MT; **8** FMM
Hypnum cupressiforme var. *cupressiforme*: **1** FMM; **2** BRNM; **3** not.; **4** not.;
5 not.; **6** MT, FMM; **7** not.; **8** not.

- Hypnum cupressiforme* var. *lacunosum*: **1** BRNM, FMM
Hypnum jutlandicum: **5** not.
Isoethecium alopecuroides: **3** BRNM; **6** not.; **7** not.; **8** not.
***Isoethecium myosuroides* (LC-att)**: **6** BRNM, FMM
Leskea polycarpa: **2** not.; **6** not.
Leucodon sciuroides: **1** FMM; **2** not.; **4** not.; **7** not.; **8** not.
Mnium hornum: **6** not.
Mnium stellare: **3** BRNM; **6** not.; **8** FMM
Nyholmiella obtusifolia: **2** BRNM
Orthotrichum affine: **1** not.; **2** BRNM; **3** not.; **4** not.; **6** not.; **9** MT
Orthotrichum anomalum: **1** FMM; **3** not.; **4** not.; **6** not.; **7** not.; **8** FMM
Orthotrichum cupulatum var. *cupulatum*: **8** not.
Orthotrichum diaphanum: **2** BRNM
Orthotrichum pallens: **2** BRNM; **3** CBFS; **7** not.
Orthotrichum pumilum: **2** BRNM; **7** FMM
***Orthotrichum rupestre* (VU)**: **1** CBFS; **3** CBFS; **8** CBFS
Orthotrichum speciosum: **2** CBFS; **6** not.
Oxyrrhynchium hians* var. *rigidum* (Boulay) Ochyra & Żarnowiec: **2 not.
Oxyrrhynchium hians: **2** BRNM; **3** BRNM; **6** CBFS; **8** not.; **9** not.
Paraleucobryum longifolium: **2** not.; **6** not.; **8** BRNM, FMM
***Philonotis capillaris* (EN)**: **4** CBFS
Plagiomnium affine: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.
Plagiomnium cuspidatum: **2** BRNM; **3** BRNM; **4** not.; **5** not.; **6** BRNM;
8 not.; **9** not.
Plagiomnium undulatum: **2** not.; **3** not.; **6** not.
Plagiothecium cavifolium: **2** not.; **3** BRNM; **4** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.
Plagiothecium curvifolium: **2** not.; **3** not.; **6** MT; **7** not.
Plagiothecium denticulatum: **4** not.
Plagiothecium succulentum: **6** BRNM, MT
Platygyrium repens: **1** not.; **4** not.; **5** not.; **7** FMM; **8** not.
***Pleuroidium acuminatum* (LC-att)**: **3** CBFS; **4** BRNM, CBFS
Pleuroidium subulatum: **3** FMM
Pleurozium schreberi: **1** not.; **2** not.; **3** BRNM; **4** not.; **7** not.; **8** FMM
Pogonatum aloides: **5** not.; **6** FMM; **7** FMM
***!Pogonatum nanum* (VU)**: **5** BRNM
!Pogonatum urnigerum: **7** BRNM
Pohlia cruda: **3** BRNM; **6** FMM; **7** FMM
Pohlia nutans: **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.
Polytrichastrum alpinum: **6** BRNM, FMM
Polytrichum formosum: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.;
8 BRNM
Polytrichum juniperinum: **2** not.; **3** not.; **6** not.; **7** BRNM, FMM; **8** not.
Polytrichum piliferum: **2** not.; **3** BRNM, CBFS, FMM; **4** not.; **5** not.; **7** not.;
8 not.; **9** not.
Pseudocrossidium hornschuchianum: **3** CBFS

- Pseudoleskeella nervosa*: **2** not.; **3** not.; **4** not.; **7** BRNM; **8** not.; **9** not.
Pseudoscleropodium purum: **1** BRNM; **2** not.; **3** not.
Pterigynandrum filiforme: **3** not.; **8** FMM
Pterygoneurum ovatum: **1** BRNM, FMM
Pylaisia polyantha: **2** BRNM; **4** not.; **9** not.
Racomitrium canescens: **4** FMM
Rhabdoweisia fugax: **4** CBFS; **6** not.; **8** not.
Rhizomnium punctatum: **6** not.
Rhynchostegium riparioides: **3** BRNM; **4** not.
Rhytidiadelphus squarrosus: **1** BRNM; **2** not.; **6** not.
Rhytidiadelphus triquetrus: **3** BRNM; **5** not.; **6** FMM; **8** FMM
Rhytidium rugosum: **1** BRNM, FMM; **2** not.; **3** not.; **8** not.; **9** not.
Schistidium apocarpum: **2** BRNM, CBFS; **6** not.; **8** not.
Schistidium crassipilum*: **1 not.; **2** not.; **3** not.; **6** not.; **7** not.; **9** BRNM
Schistidium helveticum (LC-att)*: **1 CBFS
Sciuro-hypnum populeum: **1** not.; **2** BRNM; **3** BRNM; **4** not.; **6** not.; **7** not.;
8 not.; **9** BRNM
Streblotrichum convolutum: **2** not.; **3** not.; **7** not.
Syntrichia calcicola: **1** CBFS; **2** not.
Syntrichia latifolia (LR-nt): **2** BRNM, CBFS
Syntrichia montana: **6** not.
Syntrichia ruralis: **1** not.; **2** BRNM; **3** not.; **4** BRNM; **5** not.; **6** not.; **7** FMM;
8 not.; **9** not.
Syntrichia virescens: **2** BRNM; **3** not.; **7** BRNM, FMM, MT
Tetraphis pellucida: **2** not.
Thuidium assimile: **2** BRNM
Thuidium recognitum: **8** BRNM, CBFS
Tortella tortuosa: **1** not.; **3** BRNM; **4** not.; **9** not.
Tortula acaulon var. *pilifera*: **1** not.; **8** CBFS
Tortula acaulon: **1** BRNM; **2** BRNM; **8** BRNM, FMM
Tortula caucasica: **3** not.; **4** not.; **8** FMM
Tortula lindbergii: **3** not.; **8** BRNM; **9** BRNM
Tortula muralis: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **6** not.; **7** not.; **9** MT
Tortula subulata: **1** BRNM; **2** not.; **3** CBFS; **4** not.; **5** not.; **7** not.; **8** not.
Ulota crispa agg.: **6** not.
Weissia brachycarpa: **1** not.; **4** not.; **5** not.
Weissia condensata: **1** CBFS; **8** not.
Weissia controversa: **1** CBFS
Weissia longifolia: **2** BRNM; **8** CBFS, FMM; **9** BRNM

KOMENTÁŘE K VÝZNAMNĚJŠÍM NÁLEZŮM

Oxymitra incrassata

EN

Jamolice: PP Pustý mlýn 2,3 km cca S od kostela v obci [WGS-84: 49°05'36.3"N, 16°14'59.8"E, kv. 6963a], světlina v lese, výchozy skal s mělkou půdou, cca 250 m n. m.,

22. 4. 2016 leg. S. Kubešová (BRNM), J. Kučera (CBFS) a J. Tkáčiková (FMM). Poměrně bohatá populace na ploše cca 3 m².

Podářilo se nám ověřit již dříve známou lokalitu, poprvé zde tuto játrovku sbíral v roce 1931 J. Suza. Následně byla ověřena I. Novotným v roce 1995 (Hradílek & Novotný 1998) a 16 dnů před naší návštěvou také P. Dřevojanem (6. 4. 2016, BRNU). Malá populace této játrovky byla nalezena v roce 1996 u Tavíkovice (údolí Rokytne, Hradílek & Novotný 1998), další tři recentní lokality (Kozí stezka, Hardeggská skála v NP Podyjí a poblíž Tasovic) se nacházejí také na území Znojemska (Hradílek & Musil 2011, Dřevojan 2014).

Grimmia dissimulata

DD

Mohelno: NPR Mohelenská hadcová step, jižní svah 170 m JZJ vyhlídkové plošiny [S-1942: E3586,594 N5442,383, kv. 6863c], 290 m n. m., 24. 4. 2016 leg. J. Kučera (CBFS); dtto, 90 m JZJ vyhlídkové plošiny [S-1942: E3586.588 N5442.475], 330 m n. m. (CBFS). Druh rostl na výslunných hadcových skalních výchozech v poměrně rozsáhlých porostech i na řadě dalších míst rezervace.

Teprve druhá potvrzená lokalita dříve nerozlišovaného druhu z okruhu *Grimmia trichophylla*. První lokalita byla publikována z Pavlovských vrchů – rezervace Šibeničník (Kučera 2010a). Je pravděpodobné, že v teplejších regionech na bazických substrátech je u nás druh častější, dosud však nebyla provedena ani revize herbářového materiálu, ani cílený průzkum.

Orthotrichum rupestre

VU

Mohelno: NPR Mohelenská hadcová step, rokle na jižním svahu 200 m JZ–JJZ vyhlídkové plošiny, na polostinném hadcovém balvanu [S-1942: E 3586,514 N 5442,394, kv. 6863c], 290 m n. m., 24. 4. 2016 leg. J. Kučera (CBFS).

Jamolice: zřícenina Templštejn, západně orientované granulitové skály v JZ rohu zříceniny [S-1942: E3591,279 N5440,534, kv. 6963a], 360 m n. m., 22. 4. 2016 leg. J. Kučera (CBFS).

Ketkovice: zřícenina hradu Levnov (Ketkovský hrad), jižní svah, 130 m J vrcholu, na polostinném žulovém balvanu v habřině [S-1942: E3590,717 N5445,903, kv. 6863c], 290 m n. m., 23. 4. 2016 leg. J. Kučera (CBFS).

Vzácnější druh rodu, který však byl z území historicky poměrně pravidelně dokládán (srv. Hradílek & Novotný 1998).

Philonotis capillaris

EN

Biskoupky: PR Pustý mlýn, cca 100 m ZSZ mostu přes Jihlavu pod zříceninou Templštejn, na mírně vlhkém humusu ve šterbině granulitových skal na jižním svahu v teplomilné habřině [S-1942: E3591,341 N5440,887, kv. 6963b], cca 260 m n. m., 22. 4. 2016 leg. J. Kučera (CBFS). Druh zde rostl v poměrně rozsáhlé populaci (několik dm²).

Tento vzácný druh byl z území dosud historicky znám pouze ze dvou blízkých míst: z protějšího svahu – rokle pod Templštejnem, kde byl sbírán Podpěrou (Podpěra 1908), později i Šmardou (Šmarda 1946) a ze sousední Velké skály (Hradílek 2005).

Pogonatum nanum

VU

Lhánice: PR Velká skála, 2,4 km JV od zvonice v obci, v lese, půda na svahu nad turistickou stezkou [WGS84: 49°05'57"N, 16°14'53"E, kv. 6963a], 340 m n. m., 22. 4. 2016 leg. S. Kubešová (BRNM). Mech rostl společně s *Dicranella heteromalla*, *Hypnum cupressiforme* a *Polytrichum piliferum*. Vyskytoval se na ploše 5 × 20 cm s pokryvností cca 60 %.

Vzácnější nebo patrně přehlížený druh naší bryoflóry. Recentně byl nalezen pouze na několika lokalitách (Kučera 2010b, Mudrová 2011, Zmrhalová & Koval 2014).

ZÁVĚR

Při exkurzích jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS jsme zaznamenali celkem 175 druhů mechorostů, z toho bylo 26 jätrovek a 149 mechů. Z pozorovaných a případně herbářově dokladovaných taxonů patří dva (*Oxymitra incrassata*, *Philonotis capillaris*) mezi ohrožené (kategorie EN), dva mezi zranitelné (*Orthotrichum rupestre*, *Pogonatum nanum*, kategorie VU), jeden k druhům, pro které nemáme dostatek údajů (*Grimmia dissimulata*, kategorie DD), devět mezi druhy blízké ohrožení (LR-nt) a deset druhů je na seznamu taxonů, zasluhujících pozornost. Jedenáct druhů bylo nalezeno či zaznamenáno v území poprvé. Patří k nim převážně druhy dříve nerozlišované (*Schistidium crassipilum*, *S. helveticum*, *Grimmia dissimulata*, *Hypnum andoi*, *Oxyrrhynchium hians* var. *rigidum*) a druhy u nás často přehlížené (*Campylophyllopsis calcarea*, *Cynodontium strumiferum*, *Eurhynchium striatum*, *Grimmia longirostris*). Dva z nalezených druhů (*Bryoerythrophyllum ferruginascens*, *Campylopus introflexus*) patří mezi druhy v poslední době se šířící (*B. ferruginascens* na sekundárních stanovištích, *C. introflexus* s invazním charakterem šíření i na primárních typech stanovišť).

PODĚKOVÁNÍ

Za organizaci a hladký průběh setkání děkujeme J. Malíčkoví a J. Šounovi. Podíl S. Kubešové na předložené práci vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Moravské zemské muzeum (DKRVO, MK000094862).

LITERATURA

- Dřevojan P. (2014): *Oxymitra incrassata*. – In: Hradílek Z. [ed.], Zajímavé bryofloristické nálezy XXII., Bryonora 53: 27.
- Hradílek Z. [ed.] (2005): Mechorosty zaznamenané v průběhu 11. bryologicko-lichenologických dnů v Březníku u Náměště nad Oslavou. – Bryonora 36: 11–14.
- Hradílek Z. & Musil Z. (2011): Novinky v bryoflóře Národního parku Podyjí. – Thayensia 8: 57–67.
- Hradílek Z. & Novotný I. (1998): Mechorosty širšího okolí údolí řek Oslavy, Jihlavy a Rokytne na jihozápadní Moravě. – Přírodovědný sborník Západomoravského muzea v Třebíči 30: 1–76.

- Kučera J. (2010a): 5. *Grimmia dissimulata* (Czech Republic). – In: Ellis L. T., Dickson J. H., Eckstein J., Fontinha S., Hedenäs L., Horton D., Hugonnot V., Kirmaci M., Kučera J., Lobo C. et al., New national and regional bryophyte records, 24, *Journal of Bryology* 32: 232–237.
- Kučera J. (2010b): *Pogonatum nanum*. – In: Kučera J. [ed.], Zajímavé bryofloristické nálezy XV., *Bryonora* 45: 45.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Mudrová R. (2011): *Pogonatum nanum*. – In: Kučera J. [ed.], Zajímavé bryofloristické nálezy XVIII., *Bryonora* 48: 66.
- Podpěra J. (1908): Výsledky bryologického průzkumu Moravy za rok 1907–1908. – *Zprávy Komise pro přírodovědné prozkoumání Moravy, Odd. bot.*, 5: 1–41.
- Pospíšil V. (1979): Laubmoosflora an der Mittleren Jihlava. – *Acta Musei Moraviae, Sci. nat.*, 64: 37–64.
- Roemer C. (1866): Beitrag zur Laubmoosflora der Umgebung von Namiest bei Brünn. – *Verhandlungen der k.k. Zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien* 16: 935–942.
- Suza J. (1931): Nová mediteranní játrovka na Moravě (*Tesselina pyramidata* Dum.). – *Příroda, Brno*, 24: 196.
- Šmarda J. (1946): Výsledky bryogeografických studií na Moravě. Část I. – *Časopis Moravského Zemského Musea v Brně, Přír.*, 30: 41–77.
- Zmrhalová M. & Koval Š. (2014): *Pogonatum nanum*. – In: Hradílek Z. [ed.], Zajímavé bryofloristické nálezy XXIII., *Bryonora* 54: 46.

Obr. 3. [Fig. 3.] Pározub kaštanový (*Didymodon spadiceus*), Rakousko [Austria], Totes Gebirge, údolí řeky Salza (Bad Mitterndorf, Schottergrube), 10. 7. 2016, foto [photo by] J. Kučera

Foto k článku „Mechorosty zaznamenané během jarního Bryologicko-lichenologického setkání na Mohelenském mlýně v dubnu 2016“ (str. 27)

Obr. 4. [Fig. 4.] Opatka šupinatá (*Oxymitra incrassata*), údolí Jihlavy, PR Velká skála, 22. 4. 2016, foto [photo by] J. Kučera

Obr. 5. [Fig. 5.] Ploníček nízký (*Pogonatum nanum*), České Středohoří, NPP Borečský vrch, 2. 4. 2010, foto [photo by] Š. Koval

Foto k článku „Mechorosty zaznamenané během 20. jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS v Českém lese“ (str. 38)

Obr. 6. [Fig. 6.] Baňatka Geheebova (*Brachythecium geheebii*), Jeseníky, Velký Kotel, 10. 9. 2008, foto [photo by] Š. Koval